

# ***Les monedes socials com a eina de desenvolupament local***

**Treball final del Postgrau en Agents de Desenvolupament Internacional**

**(ADI), Edició 44 – Hivern 2009 (Setem – UPC)**

**Joana Mundó**

Tutora: *Anna Fernandez*



### **Onde está o dinheiro?**

Onde está o dinheiro?  
O gato comeu, o gato comeu  
Que ninguém viu?  
O gato fugiu, o gato fugiu  
O seu paradeiro está no estrangeiro.  
Onde está o dinheiro?  
Eu vou procurar e hei de encontrar  
E com o dinheiro na mão  
Eu compro um vagão  
Eu compro a nação  
Eu compro até seu coração.  
Onde está o dinheiro?  
O gato comeu, o gato comeu  
Que ninguém viu?  
O gato fugiu, o gato fugiu  
O seu paradeiro está no estrangeiro.  
Onde está o dinheiro?  
No norte não está  
No sul estará?  
Tem gente que sabe e não diz  
Está tudo por um triz  
E aí está o “X”  
E não se pode ser feliz.

(Abreu - Mattoso - Barbosa) **Cançó brasilenya**

## INDEX

<b>1. Introducció .....</b>	<b>4</b>
<b>2. El diner: definició, classificació i funcions .....</b>	<b>6</b>
2.1. Definició .....	6
2.2. Classificació del diner .....	6
2.3. Funcions del diner en l'actualitat .....	7
<b>3. Les monedes socials com a alternativa al diner oficial .....</b>	<b>8</b>
3.1. Fonaments del sistema monetari oficial .....	8
3.2. Breu història contemporània de les monedes socials .....	13
3.3. Què són les monedes socials .....	15
3.4. Característiques de les monedes socials .....	16
3.5. La xarxa d'intercanvi .....	18
3.6. Algunes experiències actuals .....	22
3.7. Dificultats i crítiques a les monedes socials .....	24
<b>4. Conclusions .....</b>	<b>28</b>
<b>5. Bibliografia / Webgrafia .....</b>	<b>31</b>

## 1. Introducció:

Segons l'Enciclopèdia Catalana, l'economia és “*l'administració ordenada dels béns d'una comunitat (estat, establiment, família, etc.)*”<sup>1</sup>. Etimològicament ve del grec *oikos*, casa, i *nemo*, regles. És a dir que l'economia és un conjunt de regles que han de servir a les persones per gestionar el lloc on viuen i els recursos que hi ha per poder satisfer les seves necessitats. Malgrat tot, avui en dia l'economia se'ns presenta com quelcom de complicat, aliè al nostre comportament. El model actual que regeix les relacions de producció és titllat de determinista i se li atorga un caràcter inqüestionable. Sovint oblidem que un sistema econòmic no és altra cosa que això, un conjunt de normes arbitràries que han fet les persones per administrar els seus recursos, i en la mesura que ha estat creat per les persones, tots podem influir en el seu funcionament.

En termes generals podem dir que el paradigma econòmic més generalitzat actualment és el capitalisme liberal. El pensament liberal pretén posar l'individu al centre de tots els àmbits de la vida, prioritzant l'acció individual a la col·lectiva. En la seva dimensió econòmica, el liberalisme implica la no intervenció de l'Estat en les activitats mercantils entre els individus, però no té en compte les relacions de poder que existeixen entre ells. Aquesta no intervenció es trasllada també al sistema monetari, que esdevé un instrument poderós de política econòmica en mans d'organismes privats. D'altra banda, el context socioeconòmic que acompanyà el naixement del liberalisme es pot descriure com un moment d'escassetat. Malgrat que la quantitat de població era menor i els recursos més abundants que ara, el poder estava concentrat en poques mans i a més no s'havien desenvolupat els coneixements i la tecnologia necessàries per treure'n profit<sup>2</sup>. En una situació de manca, la reacció humana més freqüent és la por, de la qual se'n deriven

---

<sup>1</sup> **L'Enciclopèdia, diccionari:** <http://ec.grec.net/lexicx.jsp?GECART=0048082>

<sup>2</sup> **Derudder, Philippe:** *Rendre la création monétaire à la société civile*. Ed. Yves Michel, França, 2005

comportaments com l'acumulació de béns per evitar necessitats futures. En el moment en què el diner és considerat com una mercaderia més, veiem que amb freqüència s'utilitza per exercir poder sobre d'altres persones, i genera comportaments com l'agressivitat, l'alienació i l'apatia.

Amb el principi de l'era industrial, la investigació i el desenvolupament de tecnologia no han parat de créixer. Actualment tenim els coneixements, els recursos i els mitjans per satisfer les necessitats bàsiques de tots els habitants del planeta. Malgrat tot, gran part de la humanitat viu per sota del llindar de pobresa, i la riquesa es concentra en poques mans. És evident que és un problema polític més que econòmic, i hi intervenen molts factors. D'una banda hi influeixen trets culturals (imposats?), com la mateixa definició de *necessitat*. D'altra banda hi ha la distribució desigual dels recursos, que estableix una jerarquia i determina la possibilitat de prendre decisions "lliures", tant a nivell individual com col·lectiu.

En els últims anys hem vist créixer les desigualtats entre rics i pobres, el contrast entre la facilitat de circulació dels béns destinats a comerç i el reforç de les fronteres per a les persones, la sobreexplotació i la contaminació del medi ambient, la pèrdua de drets laborals... tot legitimat per la lògica del màxim benefici. La humanitat no s'ha adaptat al nou context on tothom podria tenir accés al que necessita per viure, i la por segueix sent el motor que governa els nostres actes, amb totes les conseqüències que se'n deriven. Ja no hi ha un dèficit material, però en canvi no tenim diners per accedir-hi. Hi ha una gran oferta de serveis, però no hi ha prou moneda en circulació per poder-la assumir. Això es tradueix en milions d'aturats que tenen problemes econòmics, malgrat que estan en disposició d'oferir un servei a la societat que podrien intercanviar per béns o serveis que els permetessin viure. Abans la misèria es devia a una falta de producció de béns, i ara es deu a una falta de diners. És doncs una misèria *artificial*, especialment indignant pel fet que, com

dèiem abans, el sistema financer actual no es més que un conjunt de regles arbitràries, que reposen sobre la competició i l'individualisme com a estratègia per assolir la felicitat.

## 2. El diner: definició, classificació i funcions

### 2.1. Definició

El diner és una contrapartida, un mitjà generalment acceptat per intercanviar béns i serveis. És un pacte social, on els diferents agents accepten béns o serveis a canvi d'un instrument monetari. Històricament s'han utilitzat molts materials com a diner, que acostumava a ser el bé més líquid, més fàcil de canviar en el mercat. Fins i tot alguns economistes van suggerir que seria més correcte l'ús d'aquest terme com a adjectiu, ja que com més fàcil de canviar fos una mercaderia més *dinerable* era.

### 2.2. Classificació del diner<sup>3</sup>:

Hi ha moltes maneres de classificar el diner, però els 4 tipus més significatius en la nostra societat són el diner material, el diner fiduciari, el diner creditici i el diner escriptural (dipòsits bancaris).

- Diner material: béns o mercaderies amb valor intrínsec. Històricament, els materials més utilitzats han estat l'or, la plata i el coure.

- Diner fiduciari: el seu valor ha estat fixat per alguna autoritat governamental o monetària. La seva qualitat jurídica fa que sigui acceptat per tothom com a mitjà d'intercanvi i de cancel·lació de deutes. És el cas del paper-moneda, el valor intrínsec del qual és molt menor al que se li atorga legal i socialment.

- Diner creditici: és un "certificat" avalat per l'emissor (sistema bancari) que es pot utilitzar com a mitjà de pagament. També és de curs legal, acceptat pels governs i la societat.

---

<sup>3</sup> Von Mises, Ludwig: "Chapter 3: Various kinds of money", *The theory of Money and credit* (1980) <http://www.econlib.org/library/Mises/msT.html>

- Diner escriptural (o diner virtual): no té un suport material físic, la qual cosa representa un nivell d'abstracció major que en els altres casos, i alhora és el més habitual als països industrialitzats. A la pràctica és el poder adquisitiu escrit en un compte bancari. Es considera diner perquè pot ser utilitzat com a mitjà de pagament, mitjançant targetes de plàstic.

### 2.3. Funcions del diner en l'actualitat <sup>4 i 5</sup>:

S'accepta que les funcions que té el diner en l'actualitat són:

- A. Mitjà d'intercanvi (transmissor de valor en el temps i l'espai): permet la redistribució i la circulació de la riquesa entre els membres d'una comunitat. Els intercanvis de béns i serveis per diners signifiquen la transformació d'un valor material i degradable en un valor abstracte i acumulable. En el cas de transaccions creditícies, aquest intercanvi es fa entre diner a crèdit present per diner fiduciari futur.
- B. Unitat de compte: permet la mesura dels intercanvis en relació a un valor acceptat convencionalment.
- C. Mesura de valor
- D. Dipositari de valor: el diner es pot acumular i guardar, i la seva possessió representa un augment en el poder adquisitiu present i futur.
- E. Instrument de política monetària: regulant la quantitat de diner en circulació i la concessió de crèdits, les autoritats monetàries poden influir en l'economia i regular l'estructura productiva, les inversions i el poder adquisitiu de la població.

---

<sup>4</sup> **Dunkman, William**: *Money, Credit and Banking*. Ed. Random House, Nova York, 1970

<sup>5</sup> **Von Mises, Ludwig** : "Chapter 1: The function of money" i "Chapter 13: Monetary policy", *The theory of Money and credit* (1980) <http://www.econlib.org/library/Mises/msT.html>

### 3. Les monedes socials com a alternativa al diner oficial

#### 3.1. Fonaments del sistema monetari oficial

Antigament no eren necessaris els diners per fer intercanvis. El comerç es feia en base al troc, i la única mesura a tenir en compte era si es satisfien les necessitats dels que feien el tracte. A mesura que les relacions mercantils van anar adquirint més importància, va sorgir la necessitat de valorar quantitativament els béns oferts al mercat. Amb el troc s'havia de buscar algú que necessités allò que es volia intercanviar, i que a la vegada oferís alguna cosa interessant i en la quantitat adequada. D'aquesta manera es va crear el diner, per facilitar els intercanvis. Aquest diner era reconegut per la majoria de la societat i se n'acordava un valor concret per poder establir fàcilment equivalències entre diferents béns. Amb la introducció d'aquesta unitat monetària s'estableix també un ventall de preus en funció del nombre d'unitats equivalent, i també s'assigna un ingrés en funció d'una certa capacitat productiva<sup>6</sup>.

Aquest diner normalment era una mercaderia amb valor intrínsec, com per exemple metalls preciosos com l'or o la plata. Les monedes tenien el valor que correspongués en pes a aquest metall. Més tard es van començar a fer monedes amb metalls no tan valuosos, però que representaven una quantitat d'or o plata guardat al dipòsit d'un banc. A finals del segle XVIII es va anar fent més popular el paper-moneda, que seguia sent diner a crèdit recolzat en dipòsits d'or o de plata. El diner fiduciari aparegué com a mesura d'urgència en temps de guerra, per falta de reserves d'or que poguessin recolzar la despesa bèl·lica i de reconstrucció. La transformació de totes les monedes oficials en diner fiduciari va culminar el 1971 amb la suspensió de la convertibilitat del dòlar americà en or. A partir d'aleshores, el valor del diner es fixa en funció de la demanda del mercat.

---

<sup>6</sup>

**Centre d'Estudis Joan Bardina:** *Capítulo 1. Los sistemas monetarios.*  
<http://www.pangea.org/~jbardina/ammses01.htm>



Des del moment en que el diner oficial deixa d'estar recolzat per actius reals (or, petroli, o altres metalls preciosos), i amb la introducció del paper-moneda, s'ha produït una dissociació total entre el valor intrínsec i el valor abstracte del diner. L'exclusivitat dels bancs de crear diner també hi ha contribuït considerablement. Tot això ha ajudat a que els instruments monetaris hagin anat evolucionant cap a dipòsits de valor cada cop més desmaterialitzats, com el diner escriptural o virtual, que és simplement un número guardat en un suport informàtic. Així el diner pot circular d'un compte a un altre sense necessitat de paper-moneda, de manera que els bancs comercials poden solventar el problema de l'escassetat del paper-moneda, i a més a més augmentar la seva independència respecte el banc central. A part d'això, més endavant veurem que aquest tipus de moneda facilita un mecanisme per crear-ne de nova a través del crèdit, sense necessitat que aquest diner es recolzi en dipòsits de paper-moneda. El diner escriptural és la moneda més utilitzada als països industrialitzats, i en alguns casos pot arribar a representar fins a un 80% del total de moneda<sup>7</sup>.

### ***La centralització del sistema bancari<sup>8</sup>:***

Des del 1844 amb el Banc d'Anglaterra i el 1913 amb la Reserva Federal dels Estats Units, a les grans potències s'havien anat organitzant grups d'institucions bancàries que coordinaven les seves accions, constituint el banc central del país. Durant el segle XX aquests bancs centrals van anar adquirint cada cop més competències fins assumir l'exclusivitat d'emissió de moneda oficial, tant de paper-moneda, com de diner escriptural i creditici. Aquesta tendència s'accelerà a partir dels anys 80, amb la intensificació de la globalització econòmica, quan uns quants bancs centrals van canviar els seus estatuts per garantir més independència dels poders públics. Així el 1992 amb el tractat de Maastricht es va establir que els bancs centrals dels països participants havien d'haver assolit la seva

---

<sup>7</sup> **Centre d'Estudis Joan Bardina:** *Capítulo 2. La realidad monetaria a través de la historia.*  
<http://www.pangea.org/~jbardina/ammses02.htm>

<sup>8</sup> "Le concept de banque centrale", *Bulletin de la Banque de France n°70* (1999)

independència abans de la creació del Banc Central Europeu <sup>9</sup>. El 1997 els bancs centrals d'Anglaterra i Japó també van canviar els seus estatuts per poder operar amb més autonomia. Als EUA, la Reserva Federal (FED) depèn legalment del Congrés, però el rol d'autoritat monetària *de facto* correspon a la Junta de Governadors de la FED, a la qual el govern n'ha delegat les responsabilitats.

### ***La creació de diner:***

Els bancs centrals tenen l'exclusivitat d'emetre bitllets, però els bancs comercials també tenen mecanismes per crear diner:

Quan una persona A posa 1000 euros en un banc, el banc n'ha de guardar un percentatge com a reserva, per exemple un 20%. Aleshores el banc pot retenir 200 euros i deixar-ne 800 a una altra persona B, de manera que els 1000 euros de A permeten que es creïn 800 euros més, i en total hi hauran 1600 euros al mercat que no es recolzen en les reserves de cap banc <sup>10</sup>. Aquesta és la base del sistema de reserva bancària fraccionada, que vol dir que els bancs poden deixar més diners dels que tenen en reserva gràcies a l'efecte multiplicador del diner creditici. Aquesta creació de diner ha de ser aprovada pel banc central, de manera que els bancs comercials hi estan endeutats estructuralment, i el banc central exerceix un rol indirecte però decisiu en la creació d'aquest diner. A partir d'aquí, B haurà de tornar el seu deute en forma de diner fiduciari, però el banc només haurà creat els 800 euros que li ha deixat, i no els diners de l'interès que ha de tornar. Per tant, els diners que corresponen a l'interès no formaran part de la oferta monetària del mercat. Quan algú els guanyi, un altre els perdrà, i globalment això farà augmentar la demanda de crèdits augmentant la subordinació als bancs i perpetuant aquest mecanisme.

### **Oferta monetària = efectiu en mans del públic + dipòsits bancaris**

---

<sup>9</sup> L'article 7 del *Protocol sobre els Estatuts del sistema europeu de bancs centrals i del BCE* estableix que cap dels seus òrgans rectors acceptarà instruccions de cap organisme comunitari ni de cap govern. Es pot trobar a: [//www.ecb.int/ecb/legal/1341/1343/html/index.es.html](http://www.ecb.int/ecb/legal/1341/1343/html/index.es.html)

<sup>10</sup> **Martínez Coll, J. C.:** "Creación y circulación del dinero", *Manual básico de economía EMVI*. <http://www.eumed.net/cursecon/12/12-2.htm>

A més, aquests 800 euros no signifiquen un augment de la riquesa, perquè són actius i passius a la vegada (són diner en circulació però a la vegada són el deute d'algú). Aquest fet condiona de manera decisiva l'estructura productiva, ja que és necessari un creixement econòmic constant de la riquesa i la capacitat productiva (PIB) per poder fer front al diner creat pels bancs mitjançant el sistema de reserva fraccionada i el diner dels interessos que mai s'ha posat en circulació. Aquest creixement econòmic exponencial es tradueix en una sobreexplotació de l'entorn i molt sovint també de les persones.

### ***La política monetària:***

Com ja hem dit anteriorment, el banc central pot regular la quantitat de diner en circulació emetent bitllets o autoritzant els crèdits dels bancs centrals. Aquesta autoritat, així com el poder de fixar la taxa d'interès de la moneda central, li permeten dur a terme una política monetària. Així doncs, pot posar més diner en circulació si considera que es necessita més liquiditat bancària, o retirar-ne si considera que n'hi ha massa. Fins als anys 80 l'Estat sovint prenia part en aquesta regulació, però actualment la majoria de bancs centrals són totalment independents dels governs o tenen un grau d'autonomia molt alt. A la majoria de països industrialitzats els bancs centrals ja influeixen decisivament en la política monetària o l'assumeixen totalment. L'augment dels regionalismes de base econòmica i la creació de les noves institucions financeres associades a aquests organismes multilaterals ha accentuat aquesta tendència arreu del món.

El traspàs de competències en política monetària dels poders públics als bancs centrals va començar amb la crisi dels anys 30 i la creixent inflació als anys 70. Sota la influència d'un corrent de teòrics (Kydland, Prescott, Barro) que posen en dubte la validesa dels governs a l'hora d'assolir l'estabilitat monetària, s'observa com gradualment els bancs centrals van assumint més responsabilitats. Malgrat tot, l'experiència actual ens mostra que la capacitat de controlar la circulació de diner comporta inevitablement unes

relacions jeràrquiques de dominació basades en el poder econòmic. Per limitar-ne l'abús seria necessari que la política monetària fos de domini públic, i que s'instal·lés un concepte de democràcia que inclogués aspectes econòmics, a part dels aspectes polítics i legals.

A nivell local i comunitari, la dependència del diner ha crescut amb l'especialització i la concentració de la producció en regions concretes. D'aquesta manera, el diner pot entrar a una comunitat per exportacions, pel turisme, o per inversions del govern, però és bastant habitual que un territori depengui bàsicament de només una d'aquestes fonts. Si aquesta font es redueix o desapareix, la quantitat de diner que entra a la comunitat també ho fa en la mateixa mesura, i normalment no hi ha mecanismes per atenuar-ne les conseqüències, sobretot si l'economia no està massa diversificada. A part de perdre poder adquisitiu, pot incrementar l'atur, i en general es pot crear un clima d'inseguretat, por i desconfiança, i tot això degut a l'escassetat del diner. El fet de percebre el diner com un bé escàs fa que se'n busqui l'acumulació, i molta gent està disposada a fer qualsevol cosa per aconseguir-ne: des de treballar en feines alienants que obliguen a deixar de banda altres vies de realització personal, fins a la destrucció del medi ambient o del benestar de la comunitat. Tot això, associat a una societat de consum que dibuixa el nostre ordre de prioritats en forma d'objectes materials fa que moltes persones s'endeutin amb els bancs. Això els situa en un estat de subordinació, obligant-los a treballar la major part del dia en feines poc estimulants, i deixant de banda altres aspectes emocionals, psicològics, de salut, relacionals, etc.

És evident que la falta de circulació de diner genera l'exclusió d'aquells que no hi tenen accés. La facilitat d'accés al diner n'eliminarà el seu valor com a mercaderia, de fi en si mateix, i li retornaria la qualitat de mitjà. I quan el diner circula, contribueix a l'estabilitat i estimula l'economia de la regió, la confiança, i evita l'exclusió dels que tenen pocs ingressos o dels aturats, donant-los la possibilitat de participar de l'economia. Així

doncs, potser el que cal és repensar els fonaments del sistema econòmic i monetari actuals i sobretot, els valors que els recolzen.

### 3.2. Breu història contemporània de les monedes socials

Les monedes locals eren molt freqüents abans del segle XIX i la centralització del sistema bancari. A l'època contemporània, és sobretot als anys 30 que l'Europa convalescent de la I Guerra Mundial viu la creació de nombroses monedes locals, moltes de les quals reprenen les propostes de Silvio Gesell pel que fa a la pèrdua de valor del diner. Aquest economista argentí creia que el diner havia de perdre la seva capacitat de produir interès, i fins i tot proposava una mena d'impost per gravar-ne l'estancament<sup>11</sup>. En aquella època, les monedes "lliures" com els *bons-valor-treball* (Wörgl, Àustria), la *wära* (Schwanenkirchen, Alemanya), els *bons-valor* (Niça, França) o els *bons d'achat* (Lignières-en-Berry, França), van fer ressorgir notablement les economies locals, fent decreïxer l'atur i incentivant els intercanvis, fins que van ser prohibides pels governs estatals. El 1949, a Berlín també hi va haver un intent d'implantar un sistema local per facilitar els intercanvis entre les dues bandes del mur, però el projecte no va ser aprovat per les autoritats de cap de les dues regions. A Porto Alegre, Brasil, també es va posar en pràctica un sistema de bons de compra el 1958, seguint els exemples francesos i alemanys. Totes aquestes iniciatives sorgeixen com a resposta a crisis concretes, situacions conjunturals en què l'atur i la recessió econòmica dels països havien colpejat fortament el poder adquisitiu de la població, i totes elles van resultar ser mesures molt eficaces per millorar la qualitat de vida dels habitants de la regió.

També hi ha bancs que emeten la seva pròpia moneda complementària, com el

---

<sup>11</sup> **Gesell, Silvio:** "Libre moneda", *El orden económico natural (Tomo II)*. La editorial virtual, 1913 [http://www.laeditorialvirtual.com.ar/Pages/SilvioGesell/SilvioGesell\\_ElOrdenEconomico\\_Indice.htm](http://www.laeditorialvirtual.com.ar/Pages/SilvioGesell/SilvioGesell_ElOrdenEconomico_Indice.htm)  
**Schwartz, Judith:** "Dólares con buen sentido", *La Nueva Economía, Yes Magazine*, 2009 [http://www.yesmagazine.org/issues-es/la-nueva-economia-empieza-aqui/dolares-con-buen-sentido?set\\_language=es](http://www.yesmagazine.org/issues-es/la-nueva-economia-empieza-aqui/dolares-con-buen-sentido?set_language=es)

WIR Bank, fundat el 1934 a Suïssa fruit de les conseqüències del crack del 29. Aquest banc encara funciona, i és una de les experiències de moneda complementària més estables de l'actualitat, però està més enfocat a petites o mitjanes empreses que a nivell individual.

A partir dels anys 70 trobem diverses experiències de moneda alternativa, però les motivacions són de caire una mica diferent. Segurament es deu al fet que s'inscriuen en un context en el qual comencen a sentir-se els efectes de la globalització financera. En una època en què se sacrilitza la tecnologia i les relacions es deshumanitzen, aquestes iniciatives busquen una transformació de les interaccions entre els éssers humans. Es combina la denúncia de l'exclusió social que provoca la manca de moneda, amb la proposta d'una altra lògica que permet que tothom, amb qualsevol edat, estatus, etc. tingui la capacitat i la possibilitat d'intercanviar allò que està en condició d'oferir. En aquest sentit, el filòsof Patrick Viveret parla d'una *economia plural*, necessària pel fet que actualment es tendeix a reduir l'economia al que dicten la oferta i la demanda, mentre es deixen de banda altres aspectes importants. Segons Viveret, si no emmarquem les nostres relacions econòmiques en un entorn plural, es fragilitzen els vincles socials, i es tornen essencialment mercantils. Amb paraules seves, una economia plural permet "*organitzar els intercanvis en situació de neutralitat afectiva, sense abolir aspectes antropològics essencials com la donació i l'intercanvi recíproc no mercantil, així com la pertinença dels individus a una comunitat política que pren decisions col·lectivament*" <sup>12</sup>. En aquest sentit, l'ús de monedes complementàries pel comerç local afavoreix la cohesió social, ja que són intercanvis basats en la reciprocitat i en la confiança entre els altres membres de la comunitat. Cada servei que rep una persona es paga amb la moneda alternativa, que no és altra cosa que la promesa de retornar el servei d'una manera o altra en el si de la comunitat. A més, l'augment dels intercanvis a nivell local proporciona seguretat econòmica a la regió, la qual cosa també

---

<sup>12</sup> **Viveret, Patrick:** "Des monnaies plurielles pour une économie plurielle". *Transversales Science Culture* n° 58 (1999), p.1-2. En html: <http://www.globenet.org/transversales/generique/58/edito.html>

reforça la confiança i la tranquil·litat dels habitants.

Durant les dues últimes dècades, les comunitats que fan servir monedes locals han crescut de forma exponencial. Avui en dia hi ha més de 2500 sistemes que funcionen d'aquesta manera. Aquest tipus de xarxes s'emmarquen en projectes de producció, de consum, i de vida, més sostenibles que els que són fruit del sistema dominant.

### **3.3. Què són les monedes socials**

Les monedes socials són monedes alternatives i complementaries a la moneda oficial del territori on es troben. No estan avalades pel govern nacional, perquè sorgeixen del consens entre els ciutadans d'una comunitat i no de les institucions financeres oficials. Els sistemes monetaris alternatius no busquen fer la competència a la moneda nacional, de fet sempre es troben en situació d'inferioritat respecte a la moneda oficial, sinó que volen crear un espai alternatiu d'intercanvi.

Les experiències de moneda complementària sorgeixen d'un qüestionament profund de l'ús del diner oficial i de les funcions que se li atribueixen en l'actualitat . D'una banda, es considera que dues de les principals funcions per les quals el diner va ser creat no estan ben definides. El seu ús com a unitat de compte i com a mesura de valor, estan mal concebuts de base, ja que depenen de les fluctuacions del mercat. Com ja s'ha dit, aquestes fluctuacions poden ser provocades per les autoritats monetàries posant més o menys moneda en circulació, i això afecta directament el poder adquisitiu de les persones. També influeix en el subconscient col·lectiu, ja que s'hi arrela la percepció d'una realitat inestable. Per poder evitar les fluctuacions en els preus s'hauria de fixar una unitat de compte de referència que no canviés en funció de variables externes. De la mateixa manera que un quilòmetre sempre té el mateix valor, la unitat de compte que mesura el valor del diner també hauria de ser sempre estable.

D'altra banda, les monedes oficials tenen extremadament potenciada la seva funció de dipositàries de valor. A més, els bancs donen un interès semblant a l'augment del nivell de vida del país, de manera que s'incentiven dues tendències: per un costat l'estancament del diner, i per l'altre la creació de diner escriptural, en forma de comptes bancaris.

Per últim, la instrumentalització del sistema monetari al servei de polítiques monetàries d'entitats privades, juntament amb la propaganda associada al consumisme són signes evidents de la perversió del sistema econòmic dominant, i són estratègies clarament enfocades a dominar i subordinar la població. Com pot garantir el repartiment *eficax i just* dels recursos financers una organització que no és de competència pública? Com pot estar tant poc regulat el sistema monetari, instrument amb el qual es poden determinar aspectes tant propers als individus com l'estructura productiva o el poder adquisitiu de la població? El poder de distribuir i crear diner hauria de ser exclusivament de competència pública, per tal que aquests aspectes estiguessin més controlats. En resposta a això, les monedes socials s'han convertit en una eina experimental d'oposició a aquest paradigma dominant que fomenta les relacions desiguals entre els individus.

### **3.4. Característiques de les monedes socials:**

Les monedes socials tenen una naturalesa molt diferent a la del diner oficial, que les converteix en instruments més justos per gestionar les relacions comercials entre les persones. A més, a diferència d'altres sistemes comercials com el troc, permet els intercanvis de diferent valor, en moments diferents i entre persones diferents. Els principals trets que distingeixen les monedes locals de la moneda oficial són els següents:

- **No tenen interessos:** això fa que donar préstecs o acumular-les no tingui sentit. Com que qualsevol membre de la xarxa té accés gratuït a la moneda, no hi ha risc d'usura.



- **No són escasses:** el seu valor no depèn de la quantitat que n'hi ha en circulació, sinó que tothom que participi a la xarxa d'intercanvi en pot aconseguir. La demanda sempre pot ser satisfeta, de manera que tenir-ne més o menys no és una font de poder, així que no s'estableixen jerarquies ni relacions de subordinació. D'aquesta manera també s'evita fomentar valors com la competència, i es promou la justícia social.
- **El control de la seva emissió està regulat per la comunitat que la fa servir:** s'introdueix l'element democràtic en el funcionament econòmic de la comunitat. La moneda en circulació es regula en funció de les necessitats dels membres de la xarxa d'intercanvi, i es fa de manera no centralitzada, democràtica i transparent. A més, permet dependre en menor mesura del sistema financer internacional, evitant així ser còmplice de les seves pràctiques.
- **Es queda a la comunitat:** per tot el món trobem zones riques en recursos, però que estan empobrides perquè ni en tenen el control, ni reben els beneficis de la riquesa produïda. El reforç del comerç local representa una font d'autonomia molt important. En el cas de les monedes socials, la riquesa que es genera localment no es perd través de bancs ni de transnacionals. Des d'aquest punt de vista, els sistemes d'intercanvi local es poden veure com una estratègia de protecció de l'economia basada en el foment del comerç local, amb la re-localització dels intercanvis i de la producció. Però a més d'estimular la regió i fer-la prosperar econòmicament, el desenvolupament local fa que els adherents s'apropiïn dels objectius del projecte social i econòmic d'autogestió, i s'afavoreixen els vincles amb la regió i entre els seus habitants.
- **Són un instrument de mesura:** les característiques anteriors fan que aquest diner no es tracti com una mercaderia més, sinó que representa principalment un sistema d'equivalències.
- **La confiança i la solidaritat** són la base de la seva acceptació, per tant promouen la

cohesió local, l'autogestió, el sentiment de pertinença i l'autoestima.

- **Són inclusives:** tothom que en tingui ganes pot participar a la xarxa ja que tots, siguin quins siguin el nostre estatus, educació, edat o cultura, tenim alguna cosa a oferir (béns, serveis, coneixements...), i tots estem en condició d'aprendre'n de noves. Pel que fa a l'intercanvi de coneixements, contràriament al mercat laboral global, es reconeix el caràcter multidimensional de l'ésser humà, i per tant no es dóna un valor desproporcionat a la hiperespecialització i a l'educació formal. Així també s'elimina el caràcter dogmàtic de l'educació, i es creu en una generació de coneixements cooperativa, que potencia la implicació de les persones i en fa créixer l'autoestima. En definitiva, es valora allò que es fa, i no els diners que ens en donarien a canvi.

En definitiva, les monedes socials suposen un canvi en el paradigma econòmic dominant i, sobretot, un canvi de valors. Els participants prenen consciència dels problemes locals i mundials, i constaten que es pot revitalitzar l'economia local sense necessitat d'una aportació de capital, ni de transport de llarga distància. Es creen llocs de treball, es refermen els vincles de proximitat, es lluita contra la precarietat i l'exclusió. També fan augmentar l'autosuficiència i la governabilitat locals, així com la sostenibilitat. A nivell individual, milloren la qualitat de vida, i permeten crear un espai per satisfer múltiples aspectes de l'ésser humà, enlloc de potenciar-ne només la capacitat productiva i consumidora.

### **3.5. La xarxa d'intercanvi:**

És absurd que una regió estigui econòmicament deprimida quan hi ha molta gent amb coneixements, temps i ganes d'aportar alguna cosa. Amb la globalització de l'estructura productiva dels últims 20 anys és molt freqüent trobar-nos amb zones on hi ha molts recursos naturals i humans, però que estan empobrides perquè no hi arriba diners. En

una situació així és important prendre consciència de les possibilitats que se'ns ofereixen si les persones ens organitzem per aconseguir uns objectius clars. Per això el primer pas per fer aquest canvi de paradigma econòmic és la organització de les persones interessades en una xarxa d'intercanvi. El sistema de troc, tot i identificar-se amb valors cooperatius i de sostenibilitat, és força limitat ja que només es pot fer entre les mateixes persones, en un moment determinat i per un mateix valor. Amb una xarxa es poden realitzar intercanvis entre persones diferents, en moments diferents i per valors que no tinguin res a veure. Una xarxa d'intercanvi és un *“grup de persones que posen serveis, coneixement i béns a la disposició dels altres, mitjançant una unitat de canvi triada pels seus membres”* <sup>13</sup>.

A llarg plaç, l'objectiu seria que el treball que hom fa a través de la xarxa pugui complementar els ingressos familiars de moneda oficial, i fent una feina més gratificant. A mesura que creix la xarxa en membres i diversitat de serveis, s'aconsegueix més independència del sistema dominant, perquè no cal treballar tantes hores per poder cobrir les necessitats amb diner oficial. Aquí veiem clarament dues diferències amb el sistema capitalista: d'una banda es valora la diversitat, i de l'altra no s'obliga a les persones a dedicar tres quartes parts de la seva vida a una feina.

Per posar en marxa una xarxa s'han de tenir en compte diversos aspectes:

#### ***La organització:***

És necessari que hi hagi un grup que coordini la xarxa. A la primera reunió amb la gent interessada es pot escollir un Consell d'Administració, on les persones que en formin part es distribueixin les tasques de tresoreria, gestió i comunicació. Els càrrecs d'aquest consell han de ser rotatius, i escollits mitjançant una assemblea periòdica oberta a tots els adherents de la xarxa que hi vulguin participar. A partir d'aquí és molt útil fer grups de treball especialitzats: un grup que s'ocupi del butlletí on apareixen les ofertes i demandes,

---

<sup>13</sup>

**Systemes d'Échange Locaux (SEL) mode d'emploi:**  
[http://selidaire.org/spip/rubrique.php?id\\_rubrique=39](http://selidaire.org/spip/rubrique.php?id_rubrique=39)

un que s'ocupi de les fires d'intercanvi, un que pugui proporcionar ajuda o informació als participants, etc. Si hi ha prou gent també es poden organitzar grups que es dediquin a altres àrees que ajudin a promoure l'activitat i l'autogestió de la xarxa: grups de formació en informàtica, en recursos ambientals, en gestió; grups que s'ocupin de les relacions amb altres xarxes o amb les institucions públiques, que facin acords amb comerços locals, etc. Si la xarxa és molt gran també es pot designar un Comitè d'Ètica independent del Consell d'Administració, per si sorgeix algun conflicte amb l'ús de la xarxa. De tota manera aquest comitè és recomanable que sigui consultiu, i que qualsevol decisió sigui presa per assemblea. En la majoria de xarxes totes aquestes tasques són voluntàries, tot i que en alguns casos es remuneren amb la moneda local.

Per garantir la participació democràtica i la transparència se solen fer Assemblees Generals Ordinàries, que poden ser anuals, i Assemblees Extraordinàries, per petició dels adherents o per debatre algun tema puntual que necessiti ser tractat immediatament.

Moltes de les xarxes que existeixen actualment es constitueixen com a associació. L'estatut legal d'associació pot facilitar les relacions externes i permet rebre algunes subvencions de l'Estat, que faciliten el manteniment dels recursos comunitaris que s'hagin d'obtenir amb la moneda oficial (ordinadors, transport, etc.).

#### ***Recursos per la dinamització dels intercanvis <sup>14</sup>:***

Per incentivar l'activitat dels participants es poden organitzar ***fires d'intercanvi*** periòdiques, on cada adherent porti el que desitja intercanviar o ofereixi algun servei. Les fires ofereixen espais de trobada on es motiven els intercanvis, així com els vincles entre els participants, i donen cohesió a la xarxa com a grup.

A part de les fires, també convé editar un ***butlletí***, en paper o virtual, on hi aparegui la relació de productes i serveis oferts per cada participant amb el seu número de contacte,

---

<sup>14</sup> Per aprofundir més en els detalls de com posar en marxa una xarxa d'intercanvi: **Sanchez-Costa, Didac**: *Como crear una red de trueque en tu comunidad*. En pdf: <http://exitway.files.wordpress.com/2009/03/manual-del-trueque.pdf>

de cara a possibilitar l'activitat de la xarxa també fora de les fires.

Amb el temps es poden establir relacions amb altres xarxes i organitzar activitats comunes com tallers de formació, visites, etc.

***Definició del sistema monetari alternatiu:***

A part de les particularitats de cada xarxa i de cada regió, els sistemes monetaris alternatius tenen 2 variables bàsiques en la definició de la seva moneda:

- **L'ús de papermoneda o de moneda virtual:**

Ús de paper moneda, que s'utilitza de contrapartida de la mateixa manera que es faria amb el diner oficial.

Ús de moneda virtual: els intercanvis es comptabilitzen mitjançant comptes personals.

Quan hi ha un intercanvi, s'anota la quantitat rebuda i gastada al compte de cadascun dels participants, ja sigui intercanviant uns bons que es faran arribar als responsables de gestió per actualitzar la base de dades informatitzada, com utilitzant llibretes personals on hi firmen els que fan la transacció. Normalment els comptes comencen a zero, i s'han d'intentar mantenir propers a aquest llinar per tal que el que es rep i el que es dona estiguin el més igualats possible. La moneda virtual restringeix especialment l'acumulació de diner i l'herència, ja que és un diner nominal escrit al compte de cada participant.

- **El valor de la unitat monetària:**

La unitat de moneda local és equivalent a la unitat de moneda oficial: es facilita la participació de comerços i productors locals, i s'estalvia la feina de fer la valoració dels béns i serveis en funció del temps que ha costat produir-los. Hi ha qui considera que aquest sistema és massa dependent del sistema financer oficial, perquè no es resol el problema d'establir una referència estàndard, que no fluctuï en funció de variables macroeconòmiques. Tot i això, les fluctuacions no afecten de la mateixa manera, ja que la

moneda social no és escassa.

Ús del temps per valorar els intercanvis: s'utilitza l'hora com a unitat de mesura, i els béns i serveis es valoren en funció de les hores que s'hi inverteixen. S'utilitza sobretot en els *bancs del temps*. També hi ha xarxes d'intercanvi que l'utilitzen com a referència però també es dona una equivalència amb la moneda oficial. És el cas d'Ithaca (EUA), en que cada unitat (Ithaca Hour) equival a 10\$, però es recomana que sigui també l'equivalència d'una hora de feina. Aquesta pràctica s'ha qüestionat bastant: hi ha serveis i béns que són bàsics, com certs aliments o l'assistència sanitària, i d'altres que són secundaris, com per exemple una televisió. A més a més, és difícil incloure-hi aspectes com els coneixements previs o els estris necessaris per produir o donar el servei, etc.

### 3.6. Algunes experiències actuals:

Actualment trobem xarxes d'intercanvi que utilitzen moneda social a tots els continents. El cas més paradigmàtic és el del sistema anglosaxó **Local Exchange Trading System o LETS (Sistemes Locals d'Intercanvi)**<sup>15</sup>, que ha estat adaptat a diversos llocs del món. També és el model d'economia local més estès avui dia. Va néixer el 1983 de la mà de Michael Linton a Courtenay, a l'Illa de Vancouver (Canadà). Aquest primer LETS va utilitzar una moneda virtual anomenada *green dolar*, que equival a un dòlar canadenc, i es va crear més com a complement de la moneda nacional que com a substitut d'aquesta. A la resta de països anglosaxons la idea es va expandir amb molt d'èxit. A Gran Bretanya es va impulsar el primer LETS el 1985, a la ciutat de Norwich, sota la pressió de la recessió econòmica, i va funcionar. Actualment podem trobar uns 450 LETS només a Gran Bretanya<sup>16</sup>, on també hi ha un organisme de promoció, desenvolupament i interconnexió de

---

<sup>15</sup> **LETS design manual** : <http://www.gmlets.u-net.com/design/home.html>

<sup>16</sup> **Complementary Currency Database (CC Database)**:  
[http://www.complementarycurrency.org/ccDatabase/les\\_public.html](http://www.complementarycurrency.org/ccDatabase/les_public.html)

totes les comunitats LETS del Regne Unit, el Letslink UK <sup>17</sup>. Aquest òrgan dóna cohesió a tots els nodes del sistema LETS i permet posar en comú idees que hagin nascut a diferents comunitats. A Austràlia es va crear un primer LETS el 1987, promogut per Jill Jordan. A més a més, Jordan va tenir la idea de designar la moneda amb el nom d'alguna cosa tradicional o representativa del lloc. Així doncs, la moneda del primer LETS australià s'anomenà *bunya*, el fruit d'un arbre local. El sistema es va desenvolupar ràpidament i el 1995 Austràlia ja comptava amb uns 250 LETS <sup>18</sup>. També es va crear un organisme per facilitar la interconnexió entre els diferents nodes LETS, anomenat InterLETS <sup>19</sup>. També és destacable el cas d'Ithaca, una ciutat al costat de Nova York, on les seves *ithaca hours* constitueixen un dels instruments monetaris alternatius més veterans de tots els que funcionen avui dia.

A França s'ha adaptat el model dels LETS mitjançant els **Systèmes d'Échange Locaux o SEL (Sistemes d'Intercanvi Local)**. El 2009 hi ha prop de 350 SEL en funcionament. En el cas francòfon també s'ha creat un organisme d'interinformació i gestió de les relacions interSEL, anomenat SEL'idaire. A d'altres països d'Europa també han construït models semblants al LETS o al SEL. Àustria, Bèlgica, Croàcia, Dinamarca, Alemanya, Grècia, Hongria o Itàlia, tots compten amb sistemes de moneda complementària. A Catalunya funciona des del gener del 2009 l'**EcoXarxa del Montseny**, en que s'utilitza l'*ecoseny* com a moneda complementària. Una unitat d'*ecoseny* equival a 1 euro, i la particularitat d'aquesta xarxa és que es planteja establir un sistema combinat de paper-moneda (que ja funciona) i moneda virtual, aprofitant les facilitats que proporcionen les eines informàtiques disponibles avui dia<sup>20</sup>. També s'estan tirant endavant iniciatives similars a Tarragona i a La Bisbal.

---

<sup>17</sup> **Letslink UK** (UK Complementary currencies development agency): <http://www.letslinkuk.net/>

<sup>18</sup> **CC Database**: [http://www.complementarycurrency.org/ccDatabase/les\\_public.html](http://www.complementarycurrency.org/ccDatabase/les_public.html)

<sup>19</sup> **LETS in Australia**: <http://www.lets.org.au/>

<sup>20</sup> **Eco Xarxa del Montseny**: <http://www.ecoseny.net/>

A Amèrica Llatina hi trobem nombrosos casos: la **Red Global de Trueque** i el **Sistema de Crédito Mutuo** a Argentina; els **Circuitos de Comercio de Consumidor (C3)**, el **Mutirão Quilombo da Serra** i el **Valor Local Circulante (VLC) Porto Alegre** a Brasil; el **Proyecto Trueque** a Colòmbia; la **Red de Trueque Solidaria** a El Salvador; **UDIS Comal** a Honduras; i el **Tianguis Tlaloc** i l'**ACV/Compartienda** a Mèxic.

A Àfrica hi ha la xarxa internacional **Community Exchange System o CES (Sistema d'Intercanvi Comunitari)**, també inspirada en el sistema LETS, i les **Talent Exchange** de Ciutat del Cap i de Johannesburg.

A Àsia en trobem nombroses a Xina, Indonèsia, Japó, Papua-Nova Guinea, Corea del Sud i Tailàndia. N'hi que adapten el sistema LETS, d'altres que utilitzen bons de compra, *bancs del temps*, o fins i tot sistemes d'intercanvi comunitari d'herència tradicional, com és el cas de Papua-Nova Guinea<sup>21</sup>.

### 3.7. Dificultats i crítiques a les monedes socials

Davant d'aquestes iniciatives, els diversos agents socials no sempre han reaccionat positivament. D'una banda trobem certs sectors d'empresaris que consideren que aquest instrument pot donar lloc a la competència deslleial. És evident que si es mira sota la òptica capitalista aquest argument pot tenir fonaments, però demostra una total incomprensió dels objectius de la implantació d'un sistema de moneda local. Com ja s'ha dit anteriorment, aquest instrument s'engloba en un projecte de canvi de paradigma, on es pretén substituir l'individualisme i la competència per la consciència comunitària i la cooperació. Una nova visió de les relacions on els esforços de cada persona es sumen en pro del bé comú, enlloc de representar el detriment d'altres. El concepte de *competència deslleial* no té cabuda en un sistema amb aquests valors.

---

<sup>21</sup> **CC Database:** [http://www.complementarycurrency.org/ccDatabase/les\\_public.html](http://www.complementarycurrency.org/ccDatabase/les_public.html)



Una altra crítica que han patit aquests sistemes és el fet que les transaccions monetàries són lliures d'impostos i que per tant evadrien la fiscalitat. Al 1999 es va acusar i condemnar a pagar una multa de 2000 francs a tres membres d'un SEL al Pirineu francès, per la realització i contractació de treball clandestí<sup>22</sup>. El SEL en si, no obstant, no va rebre cap denúncia, sinó que fins i tot se'n va reconèixer el seu rol social. Malgrat tot el debat que es va obrir a l'entorn d'aquest cas, al final es va rebatre la sentència al·legant el caràcter ocasional dels serveis. És cert que a nivell legal l'estatut de les monedes socials encara és una mica ambigu. Però en general, les xarxes no massa grans solen constituir-se com a una associació en què els seus membres es presten ajuda mútua. jutjar aquestes relacions de fraudulentes en termes fiscals podria desencadenar molta polèmica, i fins i tot exigiria una sistematització total de les relacions interpersonals, perquè els favors i cops de mà entre amics, veïns o familiars també s'haurien d'inscriure en aquest marc. Amb una xarxa d'aquest tipus s'organitzen aquests favors de manera que puguin establir-se de manera multirecíproca entre els membres, i que es pugui fer en diferents espais, moments i proporcions. En el cas de sistemes amb més transcendència a nivell territorial, on la quantitat d'adherents dificulta la interconeixença de tots els membres, si es creu convenient es podrien establir sistemes de compensació a les institucions públiques sense haver d'utilitzar la moneda oficial: en forma de la mateixa moneda complementaria, que essent àmpliament acceptada a la regió és igualment útil per reinvertir-la a través dels òrgans municipals, o en forma de serveis d'interès general que la pròpia autoritat i la xarxa decideixin. S'han donat casos d'aquest tipus a Argentina, o a la ciutat d'Ithaca als EUA.

La reacció dels poders públics depèn bastant de les circumstàncies específiques del territori, però en general s'ha observat que a Europa els governs es mostren més desconfiats que a Amèrica del Nord. Segons l'economista Jean-Michel Servet, la tradició

---

<sup>22</sup> **Rizzo, Pantaleo:** *L'economie sociale et solidaire face aux expérimentations monétaires.*  
Ed. L'Harmattan, Paris, 2003

del *free banking*<sup>23</sup> ha creat precedent a l'hora d'acceptar l'ús de monedes paral·leles en el món anglosaxó<sup>24</sup>, cosa que explicaria la facilitat amb que s'hi han desenvolupat, seguint l'exemple de les *Ithaca Hours* i dels LETS. D'altra banda, si se'n reconeix la seva naturalesa local, s'assumeix que la validesa és força limitada com per competir amb la moneda oficial i causar problemes de caire macroeconòmic, de manera que mentre quedin prou restringides econòmicament i geogràficament les institucions públiques no solen intervenir.

Malgrat tot, com que les monedes socials qüestionen el control d'emissió de moneda així com l'eficàcia dels òrgans fiscals, si que podem observar un cert posicionament de l'esfera pública. Pantaleo Rizzo, sociòleg i creador del primer SEL italià, descriu l'estratègia dels poders públics davant les experimentacions monetàries com a una estratègia de subordinació a principis dels 90, que passa a ser una estratègia d'incorporació més endavant. El 1993, l'administració britànica recomanava als participants dels sistemes LETS que no hi dediquessin més de 16 hores setmanals si volien seguir beneficiant-se de prestacions com l'atur<sup>25</sup>. Els governs d'Irlanda, Bèlgica, Nova Zelanda i Austràlia van seguir la mateixa línia que Anglaterra. A Bèlgica es va arribar a sancionar un membre del SEL de Verviers amb la suspensió del subsidi d'atur durant 22 setmanes i una indemnització de 185.000 francs belgues per no haver avisat a l'Oficina Nacional de Treball que participava en una xarxa d'intercanvi. A mitjans dels 90 a França es va debatre àmpliament sobre quins són els trets que distingirien una xarxa d'ajuda mútua i el desenvolupament d'una veritable activitat econòmica que l'administració interpretaria com a treball clandestí. En general aquests termes es van acabar definint en funció de la

---

<sup>23</sup> El *free banking* é una teoria de la banca segons la qual els bancs comercials i les forces del mercat controlarien els serveis bancaris, sense necessitat de bancs centrals ni la intervenció de l'Estat. Aquesta corrent va prendre bastanta força durant el segle XIX a EUA, Anglaterra i Austràlia.

<sup>24</sup> **Moatti, Sandra** *Le boom des monnaies parallèles*. Alternatives Economiques n° 249, 2006, [http://www.alternatives-economiques.fr/le-boom-des-monnaies-paralleles\\_fr\\_art\\_202\\_23641.html](http://www.alternatives-economiques.fr/le-boom-des-monnaies-paralleles_fr_art_202_23641.html)

<sup>25</sup> **Rizzo, Pantaleo**: *L'économie sociale et solidaire face aux expérimentations monétaires*. Ed. L'Harmattan, Paris, 2003

magnitud de la xarxa d'intercanvi. Tanmateix, després de l'experiència belga i la del SEL pirinenc, força membres van disminuir la seva activitat a la xarxa per por a represàlies institucionals. A partir d'aquest fet diverses xarxes es van declarar sistemes no monetaris que basaven la seva activitat en l'intercanvi de temps. Davant d'aquest canvi, moltes administracions públiques van començar a aplicar una estratègia d'incorporació. D'aquesta manera s'intentava institucionalitzar aquestes xarxes, declarant-les d'utilitat social, però alhora les limitava econòmica i geogràficament. El primer cas d'institucionalització va ser a Itàlia l'any 2000, quan es va aprovar una llei que permetia a les administracions locals donar suport i promoure iniciatives del tipus *Banc del Temps*. D'aquesta manera es controla la magnitud de l'alternativa econòmica i sovint també ha servit per compensar mancances en les prestacions socials que hauria de donar l'estat, sota el paraigües de la solidaritat entre veïns. Altres governs de la Comunitat Europea, com és el cas de Catalunya, han seguit els passos traçats a Itàlia.

Des de dins també hi ha hagut crítiques, que es poden associar a qualsevol treball de tipus voluntari. Normalment són queixes per sobrecàrrega de treball de persones que assumeixen més responsabilitats que la majoria en la organització. Molts d'aquests problemes es podrien resoldre treballant més rigorosament en l'estructura organitzativa, definint clarament els rols de cadascú i intentant ser realista a l'hora d'assumir les tasques de gestió.

## 4. Conclusions

Davant les contradiccions i mancances que es deriven del model econòmic dominant, a mitjans del segle XIX es reprenen les idees localistes i de solidaritat, i es conforma un moviment que busca recuperar la dimensió ètica i humana en les activitats econòmiques: l'economia solidària. Aquest paradigma es basa en que les persones som éssers *emocionals*, i proclama “*el fracàs del sistema del capital de respondre a les nostres necessitats materials, mentals, emocionals, psíquiques i espirituals*”<sup>26</sup>. El capitalisme genera desigualtat, produeix l'alienació de les persones, ens ofega les aspiracions i no ens deixa sentir realitzats. Aquesta situació és conseqüència de diversos factors, com l'herència històrica de les institucions públiques i financeres actuals, la dependència de l'economia internacional, i sobretot d'una cultura patriarcal que reposa sobre la verticalitat i la competència. El fracàs de sistemes alternatius tampoc no ha ajudat a promoure'n alternatives, i per això ara ens trobem davant l'hegemonia d'un sistema econòmic que va contra de molts aspectes de la naturalesa de les persones.

L'augment de malalties com l'estrès, l'insomni, la depressió, així com les taxes de suïcidi en països enriquits són signes prou evidents que l'acumulació de capital i de béns materials no és sinònim de felicitat. Tenim moltes eines i coneixements a l'abast i els invertim juntament amb la nostra energia per fer créixer una riquesa material que no necessitem. Continuem tenint por i això fa que no tinguem en compte les persones del nostre entorn quan prenem decisions, i aquesta falta de consciència de l'altre impedeix qualsevol pont per a la cooperació. Si volem que això canviï hem de començar per canviar nosaltres mateixos. Hem de tenir confiança, per passar de funcionar a base de competència a crear espais per a la cooperació. Hem de valorar la diversitat, i convertir-la en un recurs. Hem de prioritzar el *ser* per sobre del *tenir*, i justament un dels trets

---

<sup>26</sup> **Arruda, Marcos** (2004): *Construint l'economia solidària*. Revista Nexe 14, Xarxa Global de Socioeconomia Solidària

identitaris més importants és el sentiment de pertinença, a un lloc, a un col·lectiu... Per tant, per dur a terme un canvi de paradigma econòmic, és necessari fomentar la creació de vincles amb l'entorn, de xarxes que impliquin relacions horitzontals, on hi hagi lloc pels diversos aspectes de la vida: la producció, el consum, però també el dret a l'habitatge, l'educació, la comunicació, l'aprofitament dels recursos, l'art, l'educació emocional, etc. Tots aquests són aspectes complementaris i necessaris pel creixement personal.

Emmarcades en aquesta tendència, veiem que les xarxes d'intercanvi i les monedes socials permeten establir unes relacions més solidàries i justes, oferint una eina per reconstruir la societat utilitzant pràctiques econòmiques alternatives. Com hem vist anteriorment, les característiques de les monedes locals fomenten un tipus de relació entre els béns materials, l'activitat productiva i les persones, molt diferent del que es deriva del capitalisme. No hi ha autoritats ni jerarquies, no es basen en l'acumulació de diner, no fomenten l'individualisme ni l'explotació dels recursos i les persones. Esdevenen una eina facilitadora dels intercanvis locals, dinamitzen l'economia del lloc atorgant-li més autonomia, i contraresten molts dels efectes negatius que comporta el sistema monetari oficial. Amb tot això, la regió assoleix un major grau de governabilitat, de sostenibilitat i de democràcia econòmica. A més a més, a nivell individual promouen la confiança, la motivació, l'autoestima i es redueix l'estrès, amb la qual cosa també se satisfan diverses necessitats emocionals i psicològiques. En definitiva, fa que les persones deixin d'estar al servei de l'economia, per retornar-li el significat més primitiu: administrar el que ens ofereix l'entorn, i a més a més, fer-ho d'una manera respectuosa amb els altres i amb la natura.

## 5. Bibliografia / Webgrafia

### LLIBRES:

- **Derudder, Philippe**: *Rendre la création monétaire à la société civile*. Ed. Yves Michel, França, 2005.
- **Dunkman, William**: *Money, Credit and Banking*. Ed. Random House, Nova York, 1970.
- **Gesell, Silvio**: *El orden económico natural*. La editorial virtual, 1913  
[http://www.laeditorialvirtual.com.ar/Pages/SilvioGesell/SilvioGesell\\_ElOrdenEconomico\\_Indice.htm](http://www.laeditorialvirtual.com.ar/Pages/SilvioGesell/SilvioGesell_ElOrdenEconomico_Indice.htm)
- **Martínez Coll, J. C.**: *Manual básico de economía EMVI*. En HTML:  
<http://www.eumed.net/cursecon/12/12-2.htm>
- **Rizzo, Pantaleo** (2003): *L'economie sociale et solidaire face aux expérimentations monétaires*. Ed. L'Harmattan, Paris, 2003.
- **Sanchez-Costa, Didac**: *Como crear una red de trueque en tu comunidad*. En pdf:  
<http://exitway.files.wordpress.com/2009/03/manual-del-trueque.pdf>
- **Von Mises, Ludwig**: *The theory of Money and credit*. Text complet en html:  
<http://www.econlib.org/library/Mises/msT.html>, Ed. Liberty Fund, Indianapolis, 1980.

### ARTICLES:

- **Arruda, Marcos**: “Construint l’economia solidària”, *Nexe* nº 14 (2004). Editat per la Xarxa Global de Socioeconomia Solidària
- **Bulletin nº 70 de la Banque de France** (1999): *Le concept de banque centrale*.  
[http://www.banque-france.fr/archipel/publications/bdf\\_bm/bdf\\_bm\\_1999/bdf\\_bm\\_70.pdf](http://www.banque-france.fr/archipel/publications/bdf_bm/bdf_bm_1999/bdf_bm_70.pdf)
- **Moatti, Sandra**: “Le boom des monnaies parallèles”, *Alternatives Economiques* nº 249

(2006). En html: [www.alternatives-economiques.fr/le-boom-des-monnaies-paralleles\\_fr\\_art\\_202\\_23641.html](http://www.alternatives-economiques.fr/le-boom-des-monnaies-paralleles_fr_art_202_23641.html)

- **Protocolo sobre los Estatutos del Sistema Europeo de Bancos Centrales y del BCE:**

<http://www.ecb.int/ecb/legal/1341/1343/html/index.es.html>

- **Schwartz, Judith:** “Dólares con buen sentido”, La nueva Economía, Yes magazine

(2009) [http://www.yesmagazine.org/issues-es/la-nueva-economia-empieza-aqui/dolares-con-buen-sentido?set\\_language=es](http://www.yesmagazine.org/issues-es/la-nueva-economia-empieza-aqui/dolares-con-buen-sentido?set_language=es)

- **Viveret, Patrick:** “Des monnaies plurielles pour une économie plurielle”.

*Transversales Science Culture* nº 58 (1999), p.1-2. En html:

<http://www.globenet.org/transversales/generique/58/edito.html>

**WEBS:**

- **Complementary Currency Resource Center:** [www.complementarycurrency.org](http://www.complementarycurrency.org)

- **EUMED:** <http://www.eumed.net/cursecon/manual.htm>

- **European Central Bank:** <http://www.ecb.int/mopo/html/index.en.html>

- **Federal Reserve:** <http://www.federalreserve.gov/pf/pf.htm>

- **LETS system Design Manual:** <http://www.gmlets.u-net.com/design/home.html>

- **LETSlink UK:** <http://www.letslinkuk.org/>

- **SEL'idaire:** <http://selidaire.org/spip/>

- **Beyond Money:** [www.beyondmoney.net](http://www.beyondmoney.net)

- **Community Exchange System:** <http://www.ces.org.za/>

- **Xarxa Eco:** <http://www.eco.netii.net/>

- **Eco Xarxa Montseny:** [www.ecoseny.net](http://www.ecoseny.net)

- **Centre d'Estudis Joan Bardina:** <http://www.pangea.org/~jbardina/index.htm>

- **L'Enciclopèdia, diccionari:** <http://ec.grec.net>